

УДК 338.242.4-027.543

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-90-4>

Лисюк В. С.

Рівненський інститут слов'янознавства

## МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

У ХХІ ст. дослідження публічного управління національною економікою на основі бенчмаркінгу дає можливість проаналізувати алгоритм вирішення різноманітних проблем управління економікою в окремій країні, виявити рівень їх вирішення на тлі інших країн, проаналізувати рівень сприйняття й реалізації в Україні їх досвіду. Досвід інших країн слід інтерпретувати на основі його вдумливого осмислення з урахуванням національних інтересів України, особливостей її розвитку. У статті стило систематизовано особливості ліберальної моделі, дирижистської моделі, японської, соціал-демократичної моделі, централізованої та децентралізованої моделей управління економікою. Найбільш детально в статті розкрито модель економічного дирижизму на прикладі Франції, китайську модель на основі економічного націоналізму, модель централізованого управління економікою на прикладі Південної Кореї, модель децентралізованого управління економікою на прикладі Канади.

**Ключові слова:** економічний дирижизм, економічний лібералізм, патерналізм, приватно-публічне партнерство, соціальне партнерство.

**Постановка проблеми.** Перехід управління національною економікою до якісно нової інноваційної моделі управління потребує вивчення позитивного досвіду управління економікою в різних країнах світу. Обґрунтувати вибір тієї чи іншої моделі управління або синтезувати інструменти окремих моделей в єдине ціле, адаптуючи до реалій України, розробити алгоритм дій їх реалізації стає об'єктивною необхідністю.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню моделей публічного управління економікою у світовій практиці присвячено наукові праці таких учених, як В.І. Захарченко, О.Г. Борисов, А.В. Іваніщева [1], М.І. Карлін, О.А. Івашко [2], І.Ф. Радіонова [10; 11], І.Й. Малий [10], Б. Хофман, Д. Доллар [7], Дж. Рамо [8], Дж. Вільямсон [9]. Обговорюванню результатів управління національною економікою, ефективності моделей їх впровадження у різних країнах світу присвячені також наукові конференції, круглі столи тощо.

**Виділення не вирішених раніше частини загальної проблеми.** У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених недостатньо подано комплексний аналіз світового досвіду моделей управ-

ління економікою, можливостей його використання в Україні.

**Мета статті.** Головною метою роботи є комплексний аналіз світового досвіду моделей управління економікою, можливостей його використання в Україні з урахуванням національних особливостей країни.

**Виклад основного матеріалу.** Різновид моделей управління національною економікою в окремих країнах стисло подано в табл. 1.

В межах обмеженого обсягу статті акцентуємо увагу на дослідженні моделей управління економікою на прикладі Франції, Китаю, Південної Кореї, Канади.

Особливістю французької моделі управління економікою є висока частка державного сектору, сформованого в результаті трьох етапів націоналізації (1936, 1945, 1982 роки), тому однією з найважливіших складових частин системи державного регулювання економікою Франції є інститути управління державним сектором. Водночас очевидні слабкі сторони французької економіки, які проявилися в кінці 1970-х – на початку 1980-х років, привели до перегляду поглядів щодо

Таблиця 1

Моделі управління національною економікою в окремих країнах світу

Країна	Модель управління національною економікою	Основа управління економікою
США	Ліберальна модель управління економікою	Прогнозування та стратегічне планування
Великобританія	Ліберальна модель управління економікою	Приватизація національної економіки, зростання зайнятості як чинник економічного зростання
Франція	Економічний дирижизм	Створення інститутів управління державним сектором, планування (директивне, індикативне, стратегічне)
Японія	Економічний дирижизм	Система соціально-економічних планів та науково-технічних програм, вкладення в людський фактор та технологію
Швеція	Патерналізм	Розроблення й реалізація соціальної політики та створення конкурентоздатної економіки, альтернативні варіанти економічного розвитку і програм
Китай	Модель централізованого управління економікою	Центральне управління в базових галузях, індустріалізація економіки, створення й підтримка середнього класу
Південна Корея	Модель централізованого управління економікою	Центральне управління на основі директивних п'ятирічних планів
Канада	Модель децентралізованого управління економікою	Чітке визначення «правил гри» взаємовідносин центру і регіонів
Польща	Модель децентралізованого управління економікою	Децентралізоване місцеве самоврядування, впорядкування організаційної структури державного управління, адміністративна реформа

Джерело: укладено автором за джерелами [1, с. 66–93; 2, с. 260–263]

ефективності дирижистських методів управління. Результатом цього став поворот до обмеження господарської діяльності держави й політики дерегулювання, що проявилось в децентралізації планування, відмові від бюджетного програмування, звуженні галузевого втручання.

Участь держави у виробництві у 1980–1990-ті рр. охарактеризувалась поєднанням процедур націоналізації і приватизації. Так, по-перше, держава бере на себе реструктуризацію приватизованого підприємства, його підготовку до ринку акціонерного капіталу; по-друге, зберігається високий ступінь контролю держави над приватизованими підприємствами.

Державні підприємства у Франції поділяються на такі дві групи:

- підприємства, які мають статус державної установи;
- підприємства, які мають статус акціонерної компанії.

Статус адміністративної установи мають, як правило, природні монополії. Підприємства цього типу підлягають фінансово-економічному і технічному контролю з боку держави. Статусом компанії (юридичною особою приватного права) є промислові підприємства комерційного сектору, великі банки, в яких основна частина капіталу належить державі, що дає змогу здійснювати контроль за його діяльністю.

Держава здійснює контроль за інвестиціями державних підприємств, фінансує державні підприємства шляхом надання капітальних дотацій, збільшення статутного капіталу, реінвестування дивідендів, перетворення конвертованих облігацій на акції.

Структурна політика реалізується через такі елементи:

- система державного планування;
- конкурентне законодавство;
- стимулювання інвестицій;
- регулювання іноземних інвестицій і валютний контроль;
- інформаційне забезпечення підприємницької діяльності.

Французька система планування є своєрідним продуктом ринкової економіки. Разом із національним ринком вона пройшла три важливі етапи розвитку, такі як директивне планування, індикативне планування, стратегічне планування.

Формуванням стратегічних планів і поточних прогнозів займається Генеральний комісаріат за планом, що підпорядкований безпосередньо прем'єр-міністру. Робота комісаріату базується на глибокому багатаспектному аналізі господарських процесів як усередині країни, так і за кордоном. Комісаріат отримує необхідну інформацію як від приватних, так і від державних підприємств.

Конкурентне законодавство в інтересах структурної політики регламентує види діяльності, в яких цінова конкуренція і діяльність монополій обмежена. Задля підтримки конкуренції здійснюються контроль і санкції щодо практики картелів, демпінгу, дискримінації, а також контроль над операціями щодо концентрації підприємств.

У Франції розвинена система заохочень для внутрішніх та іноземних інвестицій, яка охоплює податкові пільги, режим прискореної амортизації, «дослідницькі податкові кредити», субсидії, що складають до 25% вартості всіх капіталовкладень в земельну ділянку, будови, устаткування, що придбані в перші роки будівництва.

Французька держава залишає за собою право видавати попередні дозволи, вимагати пред'явлення декларації і контролювати рух капіталів, будь-які розрахунки із закордоном, обмінні операції, іноземні інвестиції у країну та їх ліквідацію, капіталовкладення за кордон та їх ліквідацію. Контролюються кредити, що надаються іноземним громадянам.

Основними державними регуляторами економіки виступають такі складники.

1) Ціни, управління якими держава здійснює з урахуванням трьох чинників, а саме динаміки інфляції, наявності або відсутності на ринку конкуренції і соціальної значущості тих чи інших товарів та послуг.

2) Податкова система, яка характеризується чіткою законодавчою основою, суворим механізмом поділу податків на надходження в центральний і місцевий бюджети, механізмом податкових пільг та високим рівнем організації стягування податків. Особливого інтересу заслуговують пільги для новоутворених акціонерних товариств. Так, протягом перших двох років роботи нові підприємства цілком звільняються від сплати податку, на третій рік оподатковуються 25% їхнього прибутку, на четвертий – 50%, на п'ятий – 75%, на шостий і далі оподатковуються 100% прибутку. Застосовують податковий кредит для витрат на фахову підготовку. Від 1988 року діє правило, за яким від оподаткування звільняється 25% приросту витрат на підготовку кадрів [1, с. 67]. Під час стимулювання експорту існує податкова пільга для фірм, що створюють філії за кордоном, стимулюють зростання вкладень у науку. Задля посилення зацікавленості використання коштів підприємствами на нагородження встановлюють знижену ставку на прибутки, які спрямовуються на розвиток виробництва.

3) Державна підтримка малого бізнесу. Основними формами державного сприяння дрібному бізнесу у Франції є такі:

- допомога в одержанні довготермінових і короткотермінових позик;
- надання податкових пільг;
- розвиток системи гарантій і страхування кредитів;
- забезпечення комерційною інформацією;
- встановлення законодавчих гарантій для запобігання повному банкрутству;
- виділення спеціалістів («каталізаторів») для координації діяльності малих підприємств;
- підвищення кваліфікації управлінського персоналу;
- створення «інкубаторів», тобто виділення фірмам-початківцям площ, які частково фінансує держава;
- надання в користування за незначну плату устаткування;
- централізація бухгалтерських та інших послуг.

4) Прискорена амортизація машин та устаткування, сутність якої полягає у використанні підвищених коефіцієнтів амортизації залежно від терміну служби устаткування. Так, за терміну служби машин та устаткування до 4 років коефіцієнт амортизації дорівнює 1,5; 5–6 років – 2,0; понад 6 років – 2,5. Такі коефіцієнти дають змогу у перший рік служби списати до 50% вартості устаткування. Режим прискореної амортизації застосовують до енергозощаджуючого устаткування, обладнання, що розв'язує проблеми інформатики, екології тощо. Наприклад, комп'ютери дозволено амортизувати за рік [1, с. 67].

У країні добре розвинута мережа організацій, яка займається консультуванням, науково-інформаційним та іншим забезпеченням підприємницької діяльності. На наш погляд, досвід державного регулювання економіки у Франції як країни унітарного типу заслуговує особливої уваги для України.

Україні особливу увагу варто звернути на досвід Китаю, який протягом багатьох років використовував методи централізованої системи управління соціалістичною економікою, які також є характерними для нашого народного господарства. Китайське керівництво, критично осмисливши переваги та недоліки централізованої системи управління, дійшло правильних висновків із краху своєї економіки, перевівши її на ринкові механізми самоорганізації. При цьому централізоване управління залишилося у базових галузях економіки, фінансовій сфері та інфраструктурі. Першочерговою роль було відведено оптимізації структури національної економіки, яка здійснювалася під впливом розширення споживчого ринку й сектору послуг. У результаті цього споживчий ринок став фактором зростання китайської економіки, стимулював зростання його середнього класу [6].

Китайська модель управління економікою ґрунтується на безперервній технологічній та інституційній перебудові, вчасному звільненні від архаїчних видів виробництва й неефективних підприємств. Водночас систему управління економікою у КНР націлено на індустріалізацію нового типу, інформатизацію, застосування цифрових технологій. Китай інвестує значні кошти у 10 пріоритетних секторів економіки, зокрема комп'ютеризоване обладнання, енергозберігаючі транспортні засоби, медична техніка, аерокосмічні технології, морський і залізничний транспорт тощо.

Задля залучення іноземних інвестицій уряд Китаю створив спеціальні економічні зони, у яких інвесторам надавали податкові пільги, дозволялося виводити за кордон прибутки від таких інвестицій, що приваблювало іноземних інвесторів.

Слід відзначити, що специфічною рисою китайської економіки є вертикальна асиметричність структури витрат і доходів державного сектору. Так, співвідношення витрат центрального й регіональних бюджетів складає 1 до 4,6, тоді як їх доходи співвідносяться 1 до 1. В розвинутих державах це співвідношення є таким: 1:0,5 та 1:0,2. В економіках, що розвиваються, аналогічні співвідношення складають 1:0,2 та 1:0,1 [7, с. 40–41].

Імплементуючи складові елементи державного капіталізму в національне господарство, керівництво країни сподівається на таке:

- підтримання високих темпів економічного зростання;
- підвищення якості державних послуг і зміцнення програм соціального захисту населення;
- збереження довгострокової політичної стабільності і контролю над суспільством;
- зміцнення позицій і впливовості Китаю на міжнародній арені.

Якщо офіційними органами КНР розбудова в країні державного капіталізму обґрунтовується як створення «соціалістичної реальної економіки», то західними дослідниками і вченими вона ідеологічно інтерпретується за допомогою концепції Пекінського консенсусу, яка базується на впровадженні трьох теорем Джошуа Реймо [8, с. 11]. Перші дві теореми Пекінського консенсусу, за Реймо, стосуються засобів та умов розвитку нації, третя – напряму його розвитку.

Перша теорема стосується значення інновацій для країни. На думку Дж. Реймо, інновації спрощують комунікацію між його членами, скорочують відстані і пришвидшують інформаційний обмін, сприяють ущільненню контактів, немовби цементуючи соціум. Оскільки ефективно вирішити проблеми, які генерують інновації, можливо лише за допомогою нових інновацій, то громадяни країни втягуються в динамічний потік інновацій, який за рахунок безперервного руху фактично забезпечує рівновагу китайського суспільства. Далі «завдання державної політики полягає у перетворенні тягаря перенаселеної країни на перевагу за рахунок висування на передній план людських ресурсів» [8, с. 19].

Зміст другої теореми Пекінського консенсусу полягає у створенні сприятливого середовища, яке б відзначалося стійкістю та справедливістю. Проявом справедливості китайська держава вважає подолання бідності для 1,3 млрд. жителів планети. Проте загальновизнаним є факт того, що в процесі прискореного розвитку нерівність у розподілі доходів населення КНР суттєво підвищилася, а державний сектор країни поки що не справляється з цією проблемою, створюючи потенційні загрози для інновацій.

Китайці ставляться з підозрою і недовірою до всіх світосистемних проєктів західної цивілізації, а саме глобалізації міжнародних інститутів, що її структурують, а також розвитку за рецептами Вашингтонського консенсусу, постулати якого були сформульовані економістом Світового банку Дж. Вільямсом у 1990 р. і передбачали їх реалізацію в країнах Латинської Америки та пострадянського простору задля створення ліберального ринково орієнтованого капіталізму [9].

Спираючись на постулати Вашингтонського консенсусу, китайці на основі абсорбування західних ідей та технологій, що позитивно стимулювали розвиток китайської економіки, і відмовлення тих, що ускладнювало розвиток та ставило під загрозу стабільність, сконструювали власну модель управління економікою.

Отже, централізована економіка Китаю стала фактором її зростання, драйвером світової економіки.

Досить цікавим і корисним для України є досвід управління економікою в Південній Кореї. В економічному розвитку країни ключову роль відіграє централізоване управління на основі директивних п'ятирічних планів. Розпочав планування економіки перший південнокорейський державний орган – Верховна Рада Національної Перебудови, який стояв вище за уряд країни.

Перша п'ятирічка (1962–1966 роки) заклала основи побудови майбутньої ефективної економіки. Було зроблено акцент на виробництві електроенергії, мінеральних добрив, нафтохімічної промисловості, виробництві цементу.

Другий п'ятирічний план (1967–1971 роки) передбачав модернізацію промисловості та розвиток тих галузей, які б могли виробляти продукцію, що до цього була предметом імпорту. Йшлося про виробництво сталі, машинобудування, хімічну промисловість.

Третя п'ятирічка (1972–1976 роки) була ознаменована бурхливим розвитком експортно орієнтованих галузей економіки, перш за все важкої та хімічної промисловості, зокрема машинобудування, електроніки, суднобудування та нафтопереробки.

Таблиця 2

## Основні елементи Вашингтонського та Пекінського консенсусів

Структурний параметр	Вашингтонський консенсус	Пекінський консенсус
Товарний ринок	Торговельна лібералізація, відкриття доступу для іноземних компаній, зниження та уніфікація тарифів.	Часткова лібералізація, що поширюється переважно на товари кінцевого споживання. Контроль над цінами на суспільно важливі товари.
Фінансовий ринок	Визначення процентних ставок під впливом попиту і пропозиції, зняття бар'єрів на шляху руху капіталів.	Фіксація кредитних і депозитних ставок на низькому рівні. Розширення пропозиції грошей у часи економічних спадів.
Валютний ринок	В ідеалі – плаваючий валютний курс.	Жорстка фіксація обмінного курсу, часткове корегування відповідно до паритету купівельної спроможності.
Фіскальна політика	Жорстка бюджетна дисципліна за рахунок скорочення видатків, зниження граничних податкових ставок і розширення бази оподаткування.	Бюджетна дисципліна, що досягається за рахунок ефективного перерозподілу вигід, отриманих від прискореного економічного зростання.
Суспільний сектор	Приватизація державних підприємств.	Державні підприємства відіграють провідну роль у сировинних і визнаних стратегічними секторах.
Суспільні послуги	Скорочення невиправданих субсидій, фінансування мінімально необхідних для зростання послуг, а саме початкової освіти, базової медицини, інфраструктури.	Держава активно інвестує в розвиток людського капіталу, а саме сучасну медицину, багаторівневу освіту та пенсійне забезпечення.
Державна політика	Тотальна дерегуляція – ліквідація перешкод для входу на ринки, підтримка конкуренції, цінова лібералізація. Винятком є сфери національної безпеки та екологічного захисту.	Економічне зростання – пріоритетна мета, для забезпечення якої використовуються будь-які державні інструменти. Ситуація на вибраних ринках контролюється, конкуренція обмежується.
Відносини власності	Максимальний захист прав приватної власності.	Гарантовані недостатньо, можуть переглядатися для задоволення потреб держави.

Джерело: укладено автором за урахуванням джерела [10, с. 192]

У четвертій п'ятирічці (1977–1981 роки) країна почала виробляти продукцію, яка була конкурентоспроможною на світових ринках. Стратегічні напрями включали наукоємні високотехнологічні галузі машинобудування, електроніку та суднобудування, хімічну промисловість. Як наслідок, важка та хімічна промисловість упродовж п'яти років зросла на 51,8%, а частка експорту в продукції виробництва збільшилась до 45,3% [10, с. 219–220].

В наступній п'ятирічці (1982–1986 роки), на відміну від попередніх, увага була сконцентрована на вирішенні соціальних проблем. План отримав назву «П'ятий п'ятирічний план економічного і соціального розвитку». Двома головними цілями у соціально-економічній сфері проголошувались такі:

- перетворення Республіки Корея на «суспільство справедливості»;
- побудова «демократичної та процвітаючої держави».

Метою економічного розвитку проголошувався добробут народу. Однією з головних задач нового п'ятирічного плану стало підвищення якості життя народу, на відміну від попередніх п'ятирічок з їх орієнтацією на зростання кількісних показників виробництва. Водночас зростання економічних показників залишилось на високому рівні. Середній щорічний приріст ВВП становив 7,5% [10, с. 220].

Основними цілями шостого п'ятирічного плану (1987–1991 роки) були визначені завдання стабілізаційного характеру, такі як закріплення та розвиток попередніх економічних досягнень. Зазначалась необхідність надання більшої свободи економічній діяльності та вільнішого виходу на зовнішні ринки. У плануванні відбулося зрушення від директивного до індикативного підходу.

Сьома п'ятирічка (1992–1996 роки) стала останньою в історії Республіки Корея. Завдання, що визначались під час планування, ставали все більш загальними та розмитими, втрачали свою

конкретику. Так, головними цілями сьомого п'ятирічного плану було проголошено такі:

- підвищення рівня конкурентоспроможності південнокорейських товарів на світовому ринку;
- піднесення ролі Республіки Корея у світовій економічній системі;
- збереження регулюючої ролі суспільних економічних інститутів (під час надання пріоритету механізмам вільного ринку) та підвищення якісного рівня добробуту південнокорейських громадян.

У 1993 році було визначено, що подальше планування є недоцільним, оскільки поставлені цілі досягнуті. Отже, управління південнокорейською економікою на основі директивного планування дало змогу перетворити країну з відсталої аграрної на початку 1960-х років на країну із сучасною економікою, продукція якої є конкурентоспроможною і користується великим попитом як на внутрішньому, так і на світовому ринках, а також яка забезпечила зростання добробуту своєї нації.

Цікавий досвід взаємовідносин центру і регіонів демонструє Канада. В країні чітко визначені «правила гри», за якими формуються бюджети всіх рівнів, такі як федеральний, провінційний і місцевий. Основне джерело формування дохідної частини бюджету – податки. Система збирання податків консолідована. Так, податки для всіх рівнів влади збирає податкове відомство, а далі відбувається переадресація зібраних податків. Так, прибуткові податки громадян спрямовуються у федеральний бюджет на фінансування федеральних програм і витрат. Податки ж на нерухомість стовідсотково надходять у місцеві бюджети, формуючи їх дохідну частину. Оскільки інших джерел місцева влада не має, то ступінь її «багатства» цілком залежить від кількості нерухомості на підвідомчих їй територіях.

Органи влади регіонів, провінцій і територій також мають свої виняткові джерела надходжень, основним серед яких є податок на надра, що сягає 16%. Втім, він може бути й меншим, але біль-

шим – у жодному разі. Меншим він є, якщо власник природних багатств зацікавлений у тому, щоб залучити до себе видобувні компанії або інвесторів. Зокрема, цим методом нерідко послуговуються представники корінних народів, що живуть у резерваціях, де сконцентровані родовища нафти й газу. Задля зацікавлення нафто- і газодобувачів у першочерговому розробленні належних їм ресурсів вони, як правило, надають їм деяку знижку [1, с. 93].

Стосовно податку на купівлю товарів і послуг, що становить 15%, то він розподіляється між федеральними і провінційними органами у такому співвідношенні: 8% відраховують федеративній державі і до 7% – провінціям, на території яких здійснено ці покупки й послуги [1, с. 93].

Задля вирівнювання рівня життя в багатих і бідних регіонах функціонує налагоджений механізм, сутність якого полягає у компенсації коштом федерального бюджету різниці між рівнем життя в тому чи іншому регіоні та середньоканадським рівнем. Суму, що утворилась як різниця між середнім по Канаді обсягом податкового національного продукту на душу населення та обсягом ВВП на душу населення в тому чи іншому регіоні, множать на число мешканців у регіоні, тобто його населення. Утворена сума є обсягом дотацій, що належить регіону для вирівнювання рівня соціальної інфраструктури порівняно з розвинішими.

У Канаді діють дві структури, які опікуються питаннями конкуренції, такі як Бюро з питань конкуренції та Трибунал з питань конкуренції. Виключне право контролю виконання конкурентного законодавства належить Директору з проведення розслідувань і досліджень (Director of Investigation and Research), якого часто називають «Комісар з питань конкуренції». Директора призначає Федеральний Кабінет Міністрів, який у Канаді має високий статус. Формально на чолі держави стоїть Королева, але дійсну владу в країні мають уряд і його голова – прем'єр-міністр, який діє від імені Королеви й практично є першою особою в країні. На основі рекомендацій прем'єра-міністра призначається Губернатор Канади, а також члени Сенату. Прем'єр-міністр призначає верховних суддів, членів Кабінету Міністрів.

Директору підпорядковане Бюро з питань конкуренції (Competition Bureau), яке входить у структуру Федерального Міністерства торгівлі і промисловості. Ця структура є апаратом, який готує рішення Директора, забезпечує виконання

його функцій з контролю за дотриманням вимог закону про конкуренцію.

Заслугує на увагу польський досвід місцевого самоврядування в переході від авторитарної і централізованої моделі державного управління до моделі демократичної держави й децентралізованого управління [12]. За експертними оцінками спеціалістів Ради Європи, встановлення децентралізованого місцевого самоврядування в Польщі є взірцем таких перетворень у Центрально-Східній Європі, тим позитивним досвідом, який можна використати в Україні для проведення реальних та ефективних реформ місцевого самоврядування задля надання йому більшої самостійності у вирішенні місцевих справ та питань на користь інтересів не чиновників, а простого місцевого населення.

**Висновки і пропозиції.** На основі дослідження моделей управління економікою в різних країнах можна констатувати, що досліджувані моделі відрізняються одна від одної співвідношенням функцій та ролі держави, ринку, бізнесу, громадських організацій та інститутів в управлінні економікою за різних історичних умов функціонування економіки.

Моделі управління національною економікою в різних країнах потребують детального вивчення. Це вивчення за своїм спрямуванням має бути не суто відтворюючим, а орієнтованим на екстерналізаційну парадигму осмислення соціально-економічного досвіду інших країн, що передбачає формування унікальної стратегії економічного поступу.

Вважаємо за доцільне використання Україною таких рис управління економікою в інших країнах:

- корейський досвід стратегічного планування розвитку країни, оскільки Україна нині не має не тільки стратегічного (довгострокового) плану розвитку, але й навіть тактичного (короткострокового);

- французький досвід, що передбачає впровадження системи заохочення національних та іноземних інвестицій, стимулювання розвитку малого бізнесу як основи розвинутого конкурентного середовища;

- китайський досвід, що передбачає впровадження системи економічного націоналізму для соціально-економічного розвитку країни задля захисту своїх національних інтересів;

- канадський досвід, що передбачає розроблення «правил гри» взаємовідносин центру і регіонів.

#### Список використаних джерел:

1. Захарченко В.А., Борисов О.Г., Іванищева А.В. Зарубіжний і вітчизняний досвід державного регулювання економіки для сучасної України. Одеса : Видавничий центр-студія «Негоціант», 2005. 128 с.
2. Карлін М.І., Івашко О.А. Інвестиційні офшори : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 292 с.
3. Вінницький Б.В., Лендзел М.О., Онищук Б.І., Сегварі П.С. Досвід та перспективи впровадження державно-приватного партнерства в Україні та за кордоном. Київ : К.І.С., 2008. 146 с.
4. Дикий Д.В. Мультиагентні інвестиційні організації: сучасний механізм реалізації державно-приватного партнерства в будівництві. Київ : Акцент Інвест-трейд, 2012. 197 с.
5. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка) : навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. та доп. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 688 с.
6. Китайская экономика демонстрирует высокую степень устойчивости. 2017. URL: <http://mixednews.ru/archives/122736> (дата звернення: 10.11.21).
7. Dollar D., Hofman B. Intergovernmental fiscal reforms, expenditure assignment and governance in public finance in China: reform and growth for a harmonious society / ed. by J. Lou, Sh. Wang. World Bank, 2008. P. 39–51. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6360/425630PUBOPub101OFFICIAL0USE0ONLY1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 10.11.21).
8. Ramo J.C. The Beijing Consensus / The Foreign Policy Centre. 2004. URL: <https://fpc.org.uk/wp-content/uploads/2006/09/244.pdf> (дата звернення: 10.11.21).
9. Williamson J. What Washington means by policy reform / Peterson Institute for International Economics. 2002. URL: <https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/what-washington-means-policy-reform> (дата звернення: 10.11.21).

10. Антикризисное управління національною економікою : монографія / за заг. ред. І.В. Малого. Київ : КНЕУ, 2017. 368 с.
11. Макроекономічна політика в макроекономічній стабілізації національної економіки : монографія / за ред. І.Ф. Радіонової. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2017. 240 с.
12. Грובה В.П. Система місцевого самоврядування в Польщі: перспективи використання в Україні. *Науковий вісник Жггородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Т. 1. Вип. 31. С. 78–82.

## References:

1. Zakharchenko, V.A., Borysov, O.H. and Ivanysheva, A.V. (2005), *Zarubizhnyj I vitchyzniansyj dosvid derzhavnoho rehulivannia ekonomiky dlia suchasnoi Ukrainy* [Foreign and domestic experience of state regulation of the economy for modern Ukraine], Vydavnychij tsentr studiiia “Nehotsiant”, Odesa, Ukraine.
2. Karlin, M.I. and Ivashko, O.A. (2017), *Investytsijni ofshory* [Offshore investment], Vezha-Druk, Luts'k, Ukraine.
3. Vinnyts'kyj, B.V., Lend'el, M.O., Onyschuk, B.I. and Sehvari, P.S. (2008), *Dosvid ta perspektyvy vprovadzhenia derzhavno-privatnoho partnerstva v Ukraini ta za kordonom* [Experience and prospects for the implementation of public-private partnership in Ukraine and abroad], “K.I.S.”, Kyiv, Ukraine.
4. Dykyj, D.V. (2012), *Mul'tyagentni investytsijni orhanizatsii: suchasnyj mekhanizm realizatsii derzhavno-privatnoho partnerstva v budivnytstvi* [Multi-agent investment organizations: a modern mechanism for implementing public-private partnerships in construction], Aktsinvest-trejd, Kyiv, Ukraine.
5. Bilets'ka, L.V., Bilets'kyj, O.V. and Savych, V.I. (2009), *Ekonomichna teoriia (Politekonomiia. Mikroekonomika. Makroekonomika)* [Economic theory (Political Economy. Microeconomics. Macroeconomics)], 2nd ed. Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
6. The Mixed News (2017), “*Kitajskaj ekonomika demonstriruet vysokuju stepen' ustojchivosti*” [The Chinese economy demonstrates a high degree of resilience], available at: <http://mixednews.ru/archives/122736> (accessed 10 Nov 2021).
7. Dollar, D. and Hofman, B. (2008), *Public finance in China: Reform and Growth for a Harmonious Society*, World Bank, Washington D.C., USA, available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6360/425630PUBOPub1101OFFICIAL0USEONLY1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed 10 Nov 2021).
8. Ramo, J.C. (2004), *The Beijing Consensus, The Foreign Policy Centre*, London, UK, available at: <https://fpc.org.uk/wp-content/uploads/2006/09/244.pdf> (accessed 10 Nov 2021).
9. Williamson, J. (2002), *What Washington Means by Policy Reform, Peterson Institute for International Economics*, available at: <https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/what-washington-means-policy-reform> (accessed 10 Nov 2021).
10. Malyj, I.V., Radionova, I.F., Yemel'ianenko, L.O. and others (2017), *Antykryzove upravlinnia natsional'noi ekonomikoju* [Anti-crisis management of the national economy], Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
11. Radionova, I.F., Alimpiiev, Ye.V., Zakharova, K.F. and Harin, B.B. (2017), *Makroekonomichna polityka u makroekonomichnij stabilizatsii natsional'noi ekonomiky* [Macroeconomic policy in macroeconomic stabilization of the national economy], Universytet ekonomiky ta prava “KROK”, Kyiv, Ukraine.
12. Hrobova, V.P. (2015), “The system of local self-government in Poland: prospects for use in Ukraine”, *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 31, pp. 78–82.

**Лисюк В. С.**

Ровенский институт славяноведения

## МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКОЙ В КОНТЕКСТЕ МИРОВОГО ОПЫТА

### Резюме

В XXI в. исследование публичного управления национальной экономикой на основе бенчмаркинга дает возможность проанализировать алгоритм решения различных проблем управления экономикой в отдельной стране, определить уровень их решения на фоне других стран, проанализировать уровень восприятия и реализации в Украине их опыта. Опыт других стран следует интерпретировать на основе вдумчивого осмысления с учетом национальных интересов Украины, особенностей ее развития. В статье сжато систематизированы особенности либеральной модели, дирижистской модели японской, социал-демократической модели, централизованной и децентрализованной моделей управления экономикой. Наиболее подробно в статье раскрыты модель экономического дирижизма на примере Франции, китайская модель на основе экономического национализма, модель централизованного управления экономикой на примере Южной Кореи, модель децентрализованного управления экономикой на примере Канады.

**Ключевые слова:** экономический дирижизм, экономический либерализм, патернализм, часто-публичное партнерство, социальное партнерство.

**Lysyuk Volodymyr**

Rivne Institute of Slavonic Studies

## THE NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT MODEL IN THE CONTEXT OF GLOBAL EXPERIENCE

### Abstract

The study of public administration of national economy on the basis of benchmarking in the XXI century provides an opportunity to analyze the algorithm of solution of various problems of economic management in a particular country, to identify the level of their solution in comparison with other countries, to analyze the level of perception and implementation of their experience in Ukraine. The experience of other countries should be interpreted on the basis of its thoughtful consideration, taking into account the national interests of Ukraine, the peculiarities of its development. The article briefly systematizes the features of liberal, dirigiste, Japanese, social-democratic, centralized and decentralized models of economic management. The article reveals in more detail the model of economic dirigisme by the example of France, the Chinese model based on economic nationalism, the model of centralized economic management by the example of South Korea and the model of decentralized economic management by the example of Canada. As a result of the study, it is substantiated that the choice of the dirigiste model of economic management in France is due to the high share of the public sector in the country. The institutions of public sector management are extremely important components of the systems of state regulation of the economy. The main regulators of state management of

the economy in France are: prices, the tax system, state support for small business and accelerated depreciation. The article also focuses our attention on the experience of economic management in China. Based on the national interest of the country, over 30 years China has created a model of development combining the advantages of planning, private initiative and competitive market, and has become a leading global economy and political force. Innovations in social management corresponded to the national and socio-economic specificity, the implementation was carried out as a smooth transition from outdated traditional ways of management to new ones. China has taught the world a brilliant lesson in innovation strategy. In the economic development of South Korea, the centralized management based on five-year political plans, which transformed the country from a backward agrarian country into a modern economy, competitive both in the domestic and in the world market, plays the main role. The generalization of the experience of relations between the center and the regions is considered on the example of Canada.

**Keywords:** economic dirigisme, economic liberalism, paternalism, private-public partnership, social partnership.